

Sygn. akt II Ca 623/16

POSTANOWIENIE

Dnia 6 października 2016 r.

Sąd Okręgowy w Świdnicy, II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Grażyna Kobus

Sędziowie: SO Agnieszka Terpiłowska

SO Maciej Ejsmont

Protokolant: Elżbieta Janus

po rozpoznaniu w dniu 6 października 2016r. w Świdnicy

sprawy z wniosku **(...)J.**

przy udziale **(...) SA z siedzibą w K.**

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji uczestnika postępowania

od postanowienia Sądu Rejonowego w Świdnicy

z dnia 30 marca 2016r. sygn. akt I Ns 999/12

postanawia:

I. odrzucić apelację w części co do pkt. III zaskarżonego postanowienia;

II. zmienić zaskarżone postanowienie w pkt. I i II w ten sposób, że wniosek oddalić;

III. oddalić wniosek wnioskodawcy i uczestnika o zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

(...)

UZASADNIENIE

Wnioskodawca (...) w J. wniosła o:

1. ustanowienie na nieruchomościach stanowiący jej własność, położonych w miejscowości J. (działki o nr ewidencyjnych (...) dla których Sąd Rejonowy w Wałbrzychu prowadzi księgi wieczyste o nr (...)), na rzecz kaźdoczesnego właściciela urządzenia przesyłowego, służebność przesyłu polegającą na utrzymywaniu linii energetycznej, prawie do jej konserwacji i napraw – według oznaczeń, które znajdują się na mapie sporządzonej przez powołanego przez Sąd Rejonowy Bieglego geodetę;

2. zasądzenie od uczestnika na rzecz wnioskodawcy tytułem odpowiedniego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu kwotę 40 755 zł.

W uzasadnieniu wniosku, wskazano, iż przez wskazane w żądaniu działki przebiega linia energetyczna średniego napięcia należąca do strony pozwanej. Wnioskodawca wezwał uczestnika postępowania do uregulowania korzystania przez uczestnika z działek wnioskodawcy. Uczestnik nie wyraził gotowości zawarcia stosownej umowy. Wnioskodawca wskazał, iż żąda ustanowienia służebności obejmującej powierzchnię zajęta pod słupy energetyczne i powierzchnię pod liniami energetycznymi oraz powierzchnię strefy ochronnej wyznaczonej zgodnie z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego. Według obliczeń wnioskodawcy linia wraz z strefą ochronną to obszar ok. 5.141 m².

Uzupełniając wniosek pismem z dnia 31 stycznia 2014r. wnioskodawca wskazał, iż na działkach należących do wnioskodawcy znajdują się następujące urządzenia wraz z nr oznaczeń na słupach:

1. działka (...) – linia (...);
2. działka (...) – (...)
3. działka (...) – słupy podwójne (...) i (...);
4. działka (...) – słup pojedynczy (...) i słup podwójny (...);
5. działka (...) – słupy potrójne (...) i (...);
6. działka nr (...) słupy podwójne (...) i (...) oraz słup pojedynczy (...) i (...).

Uczestnik postępowania (...) S.A. z siedzibą w K. wniósł o oddalenie wniosku i obciążenie wnioskodawczyni kosztami postępowania oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w kwocie 257 zł.

W uzasadnieniu odpowiedzi na wniosek nie kwestionował, że na działce (...) położonej J. posadowiona jest napowietrzna linia energetyczna średniego napięcia (...) - wybudowane w 1986 przez inwestora (...). Ponadto na działce znajduje się napowietrzna linia energetyczna średniego napięcia - (...) wybudowanej przed 1945 rokiem, remontowana w 1973 roku. Uczestnik postępowania podniósł iż nabył służebność gruntową o treści odpowiadającej służebności przesyłu prze zasiedzeni, ponieważ korzysta przez czas niezbędny do zasiedzeni z trwałego i widocznego urządzenia zlokalizowanego na nieruchomości wnioskodawców. Pismem z dnia 22 maja 2014 roku (k. 148) uczestnik wskazał, że nie kwestionuje stanu faktycznego istniejącego na działkach nr (...). Podniósł, że podtrzymuje swoje stanowisko, co do możliwości ugodowego załatwienia sprawy i ustanowienia służebności na działkach objętych wnioskiem z wyłączeniem działki nr (...).

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 30 marca 2016r. Sąd Rejonowy w Świdnicy

I. obciążył nieruchomość stanowiącą własność (...), składającą się z działek oznaczonych numerami geodezyjnymi (...), dla których Sąd Rejonowy w Świdnicy prowadzi księgę wieczystą nr (...), służebnością przesyłu - polegającą na utrzymaniu linii energetycznej, prawie do jej konserwacji i napraw - której przebieg został oznaczony kolorem brązowym na mapach załączonych do opinii sporządzonej w dniu 8 czerwca 2015 roku przez biegłego sądowego mgr inż. A. Z. (k. 233, 234) - na rzecz uczestnika postępowania (...)z siedzibą w K.;

II. za ustanowioną w punkcie I. postanowienia służebność ustalił jednorazowe wynagrodzenie płatne przez uczestnika postępowania na rzecz wnioskodawcy - w wysokości 18 037 zł (osiemnaście tysięcy trzydzieści siedem złotych);

III. w pozostałej części wniosek oddalił;

IV. nakazał wnioskodawcy uiścić na rzecz Skarbu Państwa – Sąd Rejonowy w Świdnicy kwotę 2348,93 zł tytułem nieuiszczonych w sprawie wydatków;

V. nakazał uczestnikowi postępowania uiścić na rzecz Skarbu Państwa – Sąd Rejonowy w Świdnicy kwotę 3848,92 zł tytułem nieuiszczonych w sprawie wydatków;

VI. oddalił wniosek uczestnika postępowania o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd pierwszej instancji ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawca (...) w J. jest właścicielem działek gruntu nr (...) położonych w obrębie J., dla których Sąd Rejonowy w Świdnicy prowadzi księgę wieczystą o nr (...) oraz działki gruntu nr (...) położonej w obrębie R., dla której Sąd Rejonowy w Świdnicy prowadzi księgę wieczystą o nr (...). Działki te spółdzielnia nabyła 26 lutego 1986 roku od Skarbu Państwa.

Przez działkę gruntu nr (...) przebiegają trzy równoległe napowietrzenie linie energetyczne średniego napięcia; średnia odległość pomiędzy skrajnymi przewodami dla dwóch linii (...) wynosi 2,8 m, dla trzeciej (...) 8,8 m; długość linii na działce wynosi odpowiednio 59 m., 94 m. i 162 m. W sumie powierzchnia niezbędna do wykonywani służebności to 0,3884 ha. Na wskazanej działce zlokalizowany jest wodociąg którego przebieg częściowo pokrywa się z usytuowaniem wyżej opisanych linii energetycznych. Powierzchnia pasa wspólnego służebności dla sieci energetycznej i wodociągowej wynosi 237 m⁽²⁾. Przez działkę gruntu nr (...) poprowadzone są dwie napowietrzne równoległe linie energetyczne średniego napięcia (...) gdzie średnia odległość pomiędzy skrajnymi przewodami wynosi 2,8 m; długość linii na działkach:

- (...) wynosi odpowiednio 103 i 115 m.; gdzie powierzchnia objęta służebnością to 0,1924 ha.;
- (...) wynosi po 152 m., powierzchnia objęta służebnością – 0,2671 ha.;
- (...) wynosi 25 m. i 18 m. a powierzchnia objęta służebnością – 0,0656 ha.

Ponadto przez działkę gruntu nr (...) poprowadzone są dwie napowietrzne równoległe linie energetyczne średniego napięcia (...) gdzie średnia odległość pomiędzy skrajnymi przewodami wynosi 2,5 m ;długość linii na tej działce wynosi odpowiednio 330 m. i 369 m. Powierzchnia objęta służebnością to 0,5974 ha.

Przez działkę gruntu nr (...), położoną w obrębie R., przebiega jedna linia (...), gdzie odległość pomiędzy skrajnymi przewodami wynosi 9 m; długość linii to ok. 88 m. Powierzchnia objęta służebnością to 0,1280 ha. Przez wskazaną działkę przebiega także sieć wodociągowa i gazowa. Powierzchnia pasa wspólnego służebności energetycznej i wodociągowej wynosi 552 m², dla sieci energetycznej i gazowej 91 m²; dla wszystkich trzech sieci 49 m².

W sumie powierzchnia objęta służebnością dla działek (...) wynosi 1,5109 ha a z wyłączeniem (...)1, 1225 ha. Powierzchnia objęta służebnością dla działki nr (...) to 0,1280 ha.

Na działkach wskazanych przez wnioskodawcę znajdują się słupy energetyczne które w sumie zajmują powierzchnie 103 m²:

- na działce (...) po dwa słupy jednoramienne o wymiarach 0,39 m. na 0,24 m. (po 9 m²)
- na działce (...) dwa słupy dwuramienne o wymiarach 5,16 m i 0,39 m. (32 m²)
- na działce (...) jeden słup kratowy o wymiarach 1,55 na 1,55 m. (12 m²).
- na działce (...) – dwa słupy jednoramienne o wymiarach 0,23 na 0,37 m. oraz dwa słupy dwuramienne wymiarach 5,16 m na 0,37m (9 i 32 m²).

Wskazane linie obecnie stanowią własność uczestnika postępowania. Linie (...) zostały wybudowane w 1986 roku przez (...) w J.. W dniu 30 stycznia 1986 roku dokonano sprawdzenia gotowości wybudowanego przyłącza do sieci elektrycznych. Natomiast istniejąca obecnie linia energetyczna (...) stanowi kontynuację pierwotnie posadowionych na gruncie linii ponemieckich, przejętych przez Skarb Państwa. W roku 1973 część tej linii była remontowana. Dnia 23 listopada 1973 roku odebrano i przekazano do eksploatacji obiekt linii (...) w relacji R. -P.. Ponadto w ww. protokole z 30 stycznia 1986 roku odnotowano wykonanie czynności inwentaryzacyjnych linii (...)

Opisane obiekty zarządzane były przez (...) do 19 sierpnia 1948 roku, kiedy zarządzeniem Ministra Przemysłu i Handlu powołano przedsiębiorstwo państwowe pod nazwą Zjednoczenie (...) z siedzibą we W.. Następnie, utworzone zarządzeniem Ministra Energetyki z 31 grudnia 1952 r. przedsiębiorstwo państwowe (...) przejęte zostało przez Zakłady (...) z siedzibą we W., na podstawie zarządzenia Ministra Górnictwa i Energetyki z 25 listopada 1958 roku.

W wyniku połączenia w/w Zakładów i (...) z siedzibą w P., zarządzeniem Ministra Energetyki z 9 czerwca 1976 roku, ostatnio wymienione przedsiębiorstwo, przejęło zadania i majątek obu podmiotów. Przekształcone, zarządzeniem Ministra Górnictwa i Energetyki z 22 kwietnia 1985 roku, w przedsiębiorstwo państwowe o nazwie (...) z siedzibą w P., zarządzeniem Prezesa Rady Ministrów z 30 grudnia 1988 roku, podzielone zostało na odrębne przedsiębiorstwa, według istniejących wcześniej w jego ramach zakładów. W ten sposób, przedmiotowe linie przejęte zostały do eksploatacji przez przedsiębiorstwo państwowe (...) w W., powołane zarządzeniem Ministra Przemysłu z dnia 16 stycznia 1989 roku. Na bazie tego przedsiębiorstwa, aktem przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego w spółkę akcyjną z 20 lipca 1993 roku, sporządzonym w oparciu o zarządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z 20 lipca 1993 roku, utworzono jednoosobową spółkę Skarbu Państwa o tej samej nazwie, wpisaną do rejestru handlowego postanowieniem Sądu Rejonowego w Wałbrzychu z 1 września 1993 roku. Na mocy tego zarządzenia nowopowstała spółka pod firmą (...) Spółka Akcyjna w W. wstąpiła we wszystkie prawa i obowiązki (...) w W., z wyłączeniem praw i obowiązków przejętych przez (...) S.A. w W.. W 2004 roku w wyniku połączenia spółek prawa handlowego, stanowiących własność Skarbu Państwa, m.in. (...) Spółka Akcyjna, która następnie podlegała kolejnym przekształceniom obecnym następcą prawnym (...) Spółki Akcyjnej - jest uczestnik postępowania (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w K.. W dniu 14 kwietnia 2004 r. podjęto uchwałę o połączeniu (...) S. A. z (...) S.A., który następnie zmienił nazwę na (...) S.A. Od 30 grudnia 2008 r. funkcjonował jako (...) S.A., a od 1 września 2011 r. zmienił nazwę na (...) S.A. z siedzibą w K..

W księgach wieczystych urządzonych dla przedmiotowych nieruchomości brak jest wpisów dotyczących praw ograniczających jej własność lub stanowiących podstawę do korzystania przez inne osoby.

Pismami datowanymi na 15 grudnia 2011 roku i 7 maja 2012 roku uczestnik postępowania został wezwany do uregulowania stanu prawnego nieruchomości poprzez podpisanie stosownej umowy regulującej korzystania z nieruchomości przez (...) S.A.

Uczestnik w odpowiedzi podniósł, że nabył służebność przesyłu dla obiektu znajdującego się na działce (...) przez zasiedzenie.

Wynagrodzenie za ustanowienie służebności przesyłu dla linii energetycznych (bez słupów) przebiegających przez działki wnioskodawcy o nr (...) przy uwzględnieniu powierzchni wspólnej dla sieci energetycznej i wodociągowej na działce (...) - wynosi 23 582,59 zł. Wartość służebności w związku z posadowionymi słupami dla ww. działek to 453,20 zł. Stąd suma wynagrodzenia – 24 035,79 zł, gdzie stopień współkorzystania dla pozostałego terenu (tzw. współczynnik „k”) - przy uwzględnieniu rodzaju nieruchomości, rodzaju urządzeń przesyłowych, usytuowania sieci, powierzchni pasa służebności wynosi 0,2.

Wynagrodzenie za ustanowienie służebności przesyłu dla linii energetycznych przebiegających przez działkę nr (...), przy uwzględnieniu powierzchni wspólnej dla sieci energetycznej, wodociągowej i gazowej wynosi 1 860,30 zł.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd pierwszej instancji uznał, iż wniosek należało uwzględnić w części. Sąd pierwszej instancji wskazał, iż podstawą dochodzonego roszczenia jest art. 305¹ k.c. zgodnie z którym „nieruchomość można obciążyć na rzecz przedsiębiorcy, który zamierza wybudować lub którego własność stanowią urządzenia, o których mowa w art. 49 § 1, prawem polegającym na tym, że przedsiębiorca może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, zgodnie z przeznaczeniem tych urządzeń (służebność przesyłu)”. Przepisy Kodeksu cywilnego dotyczące służebności przesyłu, wprowadzone ustawą z dnia 30 maja 2008 r. - o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 116, poz. 731), weszły w życie dnia 3 sierpnia 2008 r. Wcześniej do służebności odpowiadających treścią służebności przesyłu należało stosować przepisy o służebnościach gruntowych. Przed tą datą zatem uczestnik mógł zasiedzieć służebność gruntową o treści odpowiadającej służebności przesyłu, przy spełnieniu przesłanek zasiedzenia. Istotą postępowania o ustanowienie służebności jest usankcjonowanie prawno-rzeczowego tytułu do władania cudzym gruntem w określonym zakresie. Zważywszy na podniesiony przez uczestnika postępowania zarzut zasiedzenia, co do służebności gruntowej na działkach wnioskodawcy położonych w obrębie J. i R. (działki gruntu nr (...)), Sąd pierwszej instancji przyjął, iż w sprawie należało ustalić, czy (...) S.A. z siedzibą w K. legitymuje się odpowiedniej treści służebnością, nabytą w sposób pierwotny jedynie co do w/w. nieruchomości.

Przepis art. 292 k.c. stanowi, że służebność gruntowa może być nabyta przez zasiedzenie tylko w wypadku, gdy polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia, przy czym w takim wypadku stosuje się odpowiednio przepisy o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie. Wedle pierwotnego brzmienia przepisu art. 172 k.c., posiadacz nieruchomości nie będący jej właścicielem nabywa własność, jeżeli posiada nieruchomość nieprzerwanie od lat dziesięciu jako posiadacz samoistny, chyba że uzyskał posiadanie w złej wierze, a po upływie lat dwudziestu posiadacz nieruchomości nabywa jej własność, choćby uzyskał posiadanie w złej wierze. Przepis ten został zmieniony w dniu 1 października 1990 roku, na mocy przepisów Ustawy z dnia 28 lipca 1990 roku o zmianie ustawy - Kodeks cywilny (Dz. U. z 1990 roku, Nr 55, poz. 321 z późn. zm.), kiedy to wydłużono termin zasiedzenia w przypadku posiadacza, który uzyskał posiadanie w dobrej wierze, do dwudziestu lat, natomiast w pozostałych wypadkach do trzydziestu lat. Do zasiedzenia, którego bieg rozpoczął się przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, zgodnie z normą art. 9 w/w ustawy, stosuje się od tej chwili przepisy cytowanej ustawy, a dotyczy to w szczególności możliwości nabycia prawa przez zasiedzenie.

W rozpoznawanej sprawie bezspornym pozostawało, że na działkach położonych w obrębie J. i R. należących do wnioskodawcy i opisanych bliżej we wniosku, przebiegają napowietrzne linie energetyczne średniego napięcia (...) (...) i (...) (wcześniej (...)) Dokładniej należało wskazać, że przez działkę o nr (...) przebiegają trzy równoległe napowietrzne linie energetyczne o nr (...)powierzchnia objęta służebnością dla tej działki to 0,3884 ha. Dodatkowa na działce tej posadowiony jeden słup kratowy zajmujący powierzchnię 12 m⁽²⁾. Linia napowietrzna średniego napięcia (...) została wybudowana przed 1945 rokiem; remont jej fragmentu relacji R. – P. został wykonany w 1973 roku. Natomiast linie napowietrzne (...) wybudowane zostały w 1985-1986 roku. W dniu 30 stycznia 1986 roku zostały przyłączone do sieci elektroenergetycznej przedsiębiorstwa państwowego (...). Istotnym jednak jest, że do dnia 26 lutego 1986 roku właścicielem nieruchomości wskazanych we wniosku, w tym działek, co do których uczestnik zgłosił zarzut zasiedzenia ((...)) był Skarb Państwa. Przed 1 lutego 1989r. przedsiębiorstwa państwowe wykonywały jedynie zarząd mieniem państwowym, w imieniu własnym, ale na rzecz Skarbu Państwa, co wynikało z charakteru tzw. jednolitej własności państwowej uregulowanej w art. 128 k.c. W okresie obowiązywania tego przepisu, zasiedzenie własności przez przedsiębiorstwo państwowe na swoją rzecz, także w odniesieniu do działek stanowiących własność osób fizycznych, było niedopuszczalne (por. np. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2009 r., III CZP 70/09, OSNC 2010, nr 5, poz. 64 i postanowienie SN z dnia 20 stycznia 1993 r., II CRN 146/92). Wprawdzie przepis ten został znowelizowany ustawą z dnia 31 stycznia 1989 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 3, poz. 11), a następnie ustawą dnia 28 lipca 1990 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny uchylony, to jednak zmiany te nie miały mocy wstecznej (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 1996 r., I CKU 38/96, Prok. i Pr. - wkł. 1997, nr 4, s. 27). Z chwilą wejścia w życie ustawy z dnia 31 stycznia 1989 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny zniesiona została zasada, że jedynie Skarbowi Państwa może przysługiwać prawo własności mienia państwowego, w wyniku czego państwowe osoby prawne uzyskały zdolność prawną w zakresie nabywania składników majątkowych

na własność. Zmiana art. 128 k.c. dokonana tą ustawą nie spowodowała jednak przekształcenia przysługujących państwowym osobom prawnym - z mocy przepisów kodeksu cywilnego i ustaw szczególnych - uprawnień do części mienia ogólnonarodowego, pozostających w ich zarządzie w dniu wejścia w życie tej ustawy. Dopiero w art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 29 września 1990 r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (Dz. U. Nr 79, poz. 464) uregulowano, że: "grunty stanowiące własność Skarbu Państwa lub własność gminy (związku międzygminnego), z wyjątkiem gruntów Państwowego Funduszu Ziemi, będące w dniu wejścia w życie ustawy w zarządzie państwowych osób prawnych, innych niż Skarb Państwa, stają się z tym dniem, z mocy prawa przedmiotem użytkowania wieczystego; nie narusza to praw osób trzecich; uprawnienia państwowych gospodarstw rolnych do będących w dniu wejścia w życie ustawy w ich zarządzie gruntów stanowiących własność Państwa reguluje odrębna ustawa". Z powyższego wynika, że przedsiębiorstwa państwowe w czasie obowiązywania art. 128 k.c. wszelkie prawa mogły nabywać jedynie na własność Skarbu Państwa a nie na swoją rzecz. Powyższe zasady odnosiły się także do posiadania, jeżeli było wykonywane przez przedsiębiorstwo państwowe. Posiadanie stanowiło wówczas składnik mienia państwowego a posiadaczem był Skarb Państwa, chociaż na zewnątrz jako posiadacz występowała osoba prawna zarządzająca tym mieniem. Natomiast w sytuacji gdy zarówno właścicielem nieruchomości obciążonej jak i posiadaczem służebności gruntowej i właścicielem urządzeń przesyłowych był Skarb Państwa nie mogło w ogóle dojść do zasiedzenia służebności przesyłu, gdyż właściciel nie może nabyć przez zasiedzenie służebności na nieruchomości stanowiącej jego własność. W stosunku wewnętrznym posiadaczem był Skarb Państwa, a nie wykonujące zarząd przedsiębiorstwa państwowe (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lipca 2014 r., II CSK 551/13, OSNC 2015, nr 6, poz. 72 i uchwała Sądu Najwyższego z dnia 27 czerwca 1984 r., III CZP 28/84, OSNC 1985, nr 1, poz. 11). Okres takiego władania nie może być zaliczony do biegu terminu zasiedzenia.

Mając na uwadze powyższe Sąd uznał, że w rozpoznawanej sprawie rozpoczęcie biegu terminu zasiedzenia służebności przesyłu było niemożliwe dopiero do 26 lutego 1986 roku, kiedy to działki gruntu opisane we wniosku zostały sprzedane przez Skarb Państwa (...) w J.. Dla rozważenia zarzutu zasiedzenia, decydujące znaczenie miało istnienie dobrej bądź złej wiary w momencie przeprowadzenia inwestycji i objęcia w posiadanie nieruchomości (służebności) oraz wynikające z przepisu art. 7 k.c. domniemanie dobrej wiary posiadacza. Istotna przy tym będzie jedynie dobra wiara na początku okresu posiadania, prowadzącego do zasiedzenia. Jej utrata w czasie trwania posiadania nie ma dla zasiedzenia znaczenia.

W ocenie Sądu I instancji, wnioskodawca nie zdołał obalić wynikającego z art. 7 k.c. domniemania dobrej wiary przez wykazanie, że właściciel nieruchomości sprzeciwiał się istnieniu (budowie) urządzeń przesyłowych na jego gruncie. Nie jest w tym zakresie wystarczające samo twierdzenie wnioskodawcy że nie wyrażał zgody na wykorzystywanie linii napowietrznych. Tymczasem należy podkreślić, że aby móc uzyskać pozwolenie na budowę i wybudować określone instalacje przez inny podmiot ((...) w J.), musiał on uzyskać prawo do dysponowania tą nieruchomością. W sprawie istotne jest, że linie (...) były budowane przez inny podmiot w czasie kiedy działka (...) należała do Skarbu Państwa. Złożony do akt protokół odbioru z 1986 roku potwierdza, że inwestycja ta była realizowana w oparciu o projekt budowlany zawierających dokumentację techniczną sporządzoną przez firmę (...) z siedzibą we W..

W wyroku z dnia 10 lipca 2013 r. w sprawie V CSK 320/12 (LEX nr 1391372) Sąd Najwyższy wskazał, że dobrej wiary zasiadającego posiadacza nie wyłącza wiedza o prawie własności, przysługującym osobie trzeciej. Występuje ona wówczas, gdy ingerowanie w cudzą własność w zakresie odpowiadającym służebności rozpoczęło się w takich okolicznościach, które usprawiedliwiały przekonanie posiadacza, że nie narusza on cudzego prawa. Domniemanie dobrej wiary posiadacza wzruszyć może zatem jedynie dowód, że posiadacz w chwili rozpoczęcia posiadania w zakresie odpowiadającym służebności przesyłu wiedział lub mógł się dowiedzieć o tym, że narusza prawo innej osoby.

Mając na uwadze powyższe należało wskazać, że posiadanie przez poprzednika prawnego uczestnika służebności przesyłu związanej z działką (...) doprowadziło do nabycia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu przez (...) S.A. w drodze zasiedzenia w dniu 31 stycznia 2006 roku (dla linii (...)), a więc po upływie 20 lat posiadania tej służebności przez posiadacza w dobrej wierze. Skoro natomiast uczestnik postępowania przejął wskazaną służebność

gruntową o treści odpowiadającej służebności przesyłu, to nie jest możliwe ustanowienie żądanej we wniosku służebności przesyłu, co skutkuje oddaleniem wniosku w tej części.

W ocenie Sądu pierwszej instancji, dla rozpoczęcia biegu terminu zasiedzenia służebności odpowiadającej w swej treści służebności przesyłu nie jest konieczne, aby wybudowaną linią rozpoczął się przepływ prądu. Ograniczenia we władaniu przez właściciela nieruchomości ujawniają się już wtedy, gdy przedsiębiorca zajął oznaczoną część tej nieruchomości i rozpoczął stosowe prace. Niewątpliwie z taką sytuacją mamy do czynienia w zakresie linii przebiegających przez działkę nr (...) (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 maja 2013 r., V CSK 287/12; OSNC 2012/ nr 2 poz. 20).

Sąd pierwszej instancji rozważał także kwestię podniesioną przez wnioskodawcę a mianowicie, że dokument złożony na k. 54 akt sprawy (protokół odbioru końcowego kapitalnego remontu z dnia 23 listopada 1973 roku - wykonanego na zlecenie(...)) potwierdza jedynie posiadanie fragmentu linii (...) wedle oceny wnioskodawcy treść dokumentu uniemożliwia wnioskowanie, że poprzednicy uczestnika korzystali z tej linii właśnie w obrębie działki wnioskodawcy. Jednakże skoro remontowano już wówczas fragment przedmiotowej linii, to tym bardziej należy wnioskować, że linia ta – jako całość - istniała już w 1973 roku. Ponadto, nawet gdyby zgodzić się ze stanowiskiem wnioskodawcy, to i tak doszłoby do zasiedzenia służebności przesyłu związanej z działką gruntu nr (...), przez którą poprowadzono linię (...) – a to w związku z wykazaniem posiadania jej przez poprzedników prawnych uczestnika postępowania (protokół z dnia 30 stycznia 1986 roku w zakresie czynności dotyczących ww. linii; k. 56).

Mając na uwadze powyższe Sąd pierwszej instancji orzekł jak w punkcie I i III zaskarżonego postanowienia, obciążając jedynie działki geodezyjne nr (...) służebnością przesyłu której przebieg oznaczono kolorem brązowym na mapach załączonych do opinii sporządzonej 8 czerwca 2015 roku przez biegłego sądowego mgr inż. A. Z. (k. 233 i 234 akt sprawy).

W punkcie II orzeczenia ustalono jednorazowe wynagrodzenie za ustanowioną służebność, płatną przez uczestnika postępowania na rzecz wnioskodawcy, w kwocie 18 037 zł. Uzasadniając takie rozstrzygnięcie Sąd pierwszej instancji wskazał, iż wysokość tego wynagrodzenia wyliczona za ustanowienie służebności na wszystkich działkach wskazanych przez wnioskodawcę opiewała na 25 896,09 zł (przed zaokrągleniem, k. 252, 255 i odpowiednio 18 i 21 opinii biegłego sądowego z dnia 8 czerwca 2015 roku). Przy uwzględnieniu faktu zasiedzenia służebności przesyłu na działkach (...) – w oparciu o wnioski i wyliczenia zawarte w opinii biegłego – wyliczono wynagrodzenie za służebność ustaloną w punkcie I orzeczenia.

Odnośnie działek gruntu objętych księgą (...) (z wyłączeniem działki (...)) dla wyliczenia przyjęto:

- powierzchnię objętą służebnością 1,1225 ha; jest to suma powierzchni wyliczona dla działek (...) – k. 241 akt sprawy i strona 7 opinii biegłego sądowego;

- powierzchnię terenu wokół słupów 91 m²; jest to suma powierzchni wyliczona dla działek j.w. – k. 242 i str. 8 opinii;

Stąd, obliczenie wartości służebności przesyłu dla działek objętych ww. księgą – z wyłączeniem działki (...) i bez powierzchni gruntu po słupami wynosi: $4,4 \text{ zł m}^2 \times (11225 \text{ m}^2 - 91 \text{ m}^2) \times 0,36 = 17.636,256 \text{ zł}$. Kwotę tą należało powiększyć o wartość służebności przesyłu pod słupami (z wyłączeniem słupa posadowionego na działce (...)) – tj. o kwotę 400,40 zł ($4,4 \text{ zł m}^2 \times 91 \text{ m}^2 \times 1$) (k. 252 i 18 strona opinii biegłego sądowego), co daje sumę 18.036,656 zł.

Mając na uwadze wynik postępowania oraz zgłoszony wniosek uczestnika o zwrot kosztów zastępstwa procesowego, w punktach IV-VI orzeczono o kosztach postępowania na podstawie art. 520 § 3 zd. 1 k.p.c.

Skarb Państwa w sprawie poniósł tymczasowo część wydatków na wynagrodzenie biegłego sądowego w łącznej kwocie 6 197,85 zł, przy czym całość wynagrodzenia biegłego to 7 697,85 zł. Stosownie zaś do przepisów art. 113 ust. 1 i 2 w zw. z art. 83 ust. 2 ustawy o kosztach sądowych, wydatkami tymczasowo poniesionymi przez Skarb Państwa Sąd w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji obciąży strony, przy odpowiednim zastosowaniu zasad obowiązujących przy

zwrocie kosztów procesu, czyli w tym przypadku przepisu art. 520 k.p.c. Przy uwzględnieniu wyniku postępowania wydatkami należało obciążyć zainteresowanych po połowie, zaliczając na ich poczet uiszczoną przez wnioskodawcę zaliczkę 1.500 zł. Dlatego też, w oparciu o wskazane przepisy, Sąd pierwszej instancji nakazał wnioskodawcy zapłacić na rzecz SP – SR w Świdnicy 2 348,93 zł (7 697,85 zł/2 – 1500 zł) a uczestnikowi 3 848,92 zł (7 697,85 zł).

Apelację od postanowienia wniósł uczestnik postępowania zaskarżając postanowienie w całości i zaskarżonemu postanowieniu zarzucając:

1. naruszenie prawa materialnego (art. 292 k.c. w zw. z art. 172 i art. 285 k.c. przez nieuwzględnienie zarzutu zasiedzenia służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu na działkach nr (...), mimo korzystania przez uczestnika postępowania z trwałego i widocznego urządzenia przez okres niezbędny do zasiedzenia służebności;
2. naruszenie prawa materialnego (art. 172 § 1 k.c. w zw. z art. 7 k.c. i art. 352 k.c. przez nieuwzględnienie dobrej wiary uczestnika postępowania, jako posiadacza służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu.

Mając powyższe na uwadze uczestnik postępowania wniósł o:

1. zmianę zaskarżonego postanowienia i oddalenie wniosku;
2. obciążenie wnioskodawcy kosztami apelacji;
3. zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje w kwocie 377 zł.

Sąd Okręgowy zważył:

Apelacja pozostawała uzasadniona.

Odrzuceniu podlegała apelacja w części, w jakie zaskarżone zostało postanowienie w pkt III, w którym wniosek w pozostałej części został oddalony. Apelujący nie ma interesu prawnego w zaskarżeniu tego punktu postanowienia, a w każdym razie nie wynika to z uzasadnienia apelacji.

Sąd pierwszej instancji prawidłowo dokonał ustaleń faktycznych w sprawie i Sąd Okręgowy te ustalenia przyjmuje za własne, z tym zastrzeżeniem, iż nie ma podstaw do odpłatnego ustanowienia służebności na żadnej z działek.

Należy zaznaczyć, iż zmiana zaskarżonego postanowienia pozostaje skutkiem podniesienia zarzutu zasiedzenia służebności przesyłu w stosunku do wszystkich działek i to również w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji. Należy jedynie zaznaczyć, iż zarzut ten jako zarzut materialnoprawny może zostać podniesiony na każdym etapie postępowania, a w oparciu o zgromadzony materiał dowodowy możliwym pozostawało jego uwzględnienie.

Uczestnik postępowania w odpowiedzi na wniosek odniósł się jedynie stanów faktycznych i prawnych jednej z działek, nawet nie jednej nieruchomości – o nr (...) wskazując, iż nie kwestionuje, iż na terenie tej działki znajduje się linia napowietrzna średniego napięcia. Na rozprawie w dniu 8 maja 2013r. pełnomocnik uczestnika potrzymał swoje dotychczasowe stanowisko podkreślając, iż ustosunkował się jedynie do jednej z działek, bo tylko co od tej działki ma pewność, że znajdują się niej urządzenia uczestnika postępowania. W piśmie z dnia 15 maja 2014r. uczestnik postępowania odnosząc się do wniosku wskazał, iż w zakresie działek o nr (...) wyrażał nadal wolę ugodowego załatwienia sporu, a nie wyrażał takiej woli co do działek o nr (...). Takie stanowisko potrzymał również na rozprawie w dniu 4 czerwca 2014r. proponując również wynagrodzenie za ustanowienie służebności. Do ugody ostatecznie pomiędzy stronami nie doszło. Na rozprawie w dniu 24 lutego 2016r. w dalszym ciągu uczestnik postępowania deklarował możliwość zawarcia ugody, co do wszystkich działek. W podsumowaniu – głosach stron pełnomocnik uczestnika postępowania wskazał, iż wnosi o oddalenie wniosku i w jego ocenie co do działek (...) zarzut zasiedzenia pozostawał w pełni uzasadniony, nawet przy przyjęciu złej wiary. Ponadto pełnomocnik wskazał, iż co urządzeń wybudowanych przez (...) uczestnik postępowania pozostawał w dobrej wierze i również w tym zakresie zarzut

zasiedzenia służebności w ocenie uczestnika postępowania pozostawał uzasadniony. Należy sprecyzować, iż wskazany podmiot wybudował urządzenia na działkach o nr (...)linie napowietrzne średniego napięcia o nr (...). A zatem zarzut zasiedzenia został podniesiony w stosunku do wszystkich działek.

W kontekście powyższych ustaleń zarzuty apelacji pozostają uzasadnione. Sąd Okręgowy przyjął bowiem, w oparciu o powyższe ustalenia, co do stanowiska uczestnika postępowania, iż został w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji podniesiony zarzut zasiedzenia służebności przesyłu w stosunku do wszystkich działek, na których posadowione są urządzenia uczestnika postępowania. Jak można założyć z treści uzasadnienia i przytoczonych stanowisk stron Sąd pierwszej instancji przyjął, iż zarzut ten dotyczył jedynie działek (...). Tylko tak można bowiem wytłumaczyć rozróżnienie sytuacji prawnej działek, co do których w takich samych okolicznościach i datach i na podstawie tych samych czynności doszło do przeniesienia własności. Umowy sprzedaży z dnia 26 lutego 1986 przenosiły własność wszystkich działek ze Skarbu Państwa na wnioskodawcę. Ocena jakiej dokonuje Sąd pierwszej instancji w zakresie skutków nabycia w 1986r. od Skarbu Państwa wskazanych nieruchomości pozostaje uprawniona. Sąd pierwszej instancji przyjął, bowiem, że w sytuacji gdy właścicielem nieruchomości obciążonej jak i posiadaczem służebności gruntowej i właścicielem urządzeń przesyłowych był Skarb Państwa, a nie wykonujące zarząd przedsiębiorstwa państwowe to nie mogło w ogóle dojść do zasiedzenia służebności, gdyż właściciel nie może nabyć przez zasiedzenie służebności na nieruchomości stanowiącej jego własność. Przedsiębiorstwa państwowe bowiem do dnia 31 stycznia 1989r. (do zmiany art. 128 k.c.) pozostające odrębnymi od Skarbu Państwa osobami prawnymi, zgodnie z zasadą jednolitego funduszu własności państwowej, jedynie zarządzały przekazanym im mieniem, nie mając do tego mienia żadnych praw podmiotowych (por. postanowienie SN z dnia 6 września 2013 r., V CSK 440/12, Legalis i cyt. w nim orzecznictwo). Skarb Państwa był zatem właścicielem pozostającego w zarządzie przedsiębiorstw państwowych mienia. Dopiero zatem z momentem prywatyzacji i wyodrębnienia ze Skarbu Państwa przedsiębiorstwa państwowego i przekształcenia go spółką akcyjną - (...) Spółkę Akcyjną w W. wraz z majątkiem dotychczas pozostającym jedynie w zarządzie można przyjąć, iż możliwe było zasiedzenie służebności. Zasiedzenie nieruchomości jest możliwe bowiem jedynie przez posiadacza nieruchomości niebędącego jej właścicielem (art. 172 § 1 k.c.).

Nie było możliwości zatem, by przed tą datą przedsiębiorstwo państwowe, które jedynie zarządzało mieniem Skarbu Państwa mogło poprzez samo zarządzanie urządzeniami przesyłowymi zasiedzieć służebność w imieniu własnym, nie było również możliwości by zasiedzenie mogło odnosić się do właściciela urządzeń – Skarbu Państwa, który jednocześnie pozostawał właścicielem nieruchomości, na której urządzenia zostały posadowione. W momencie wyodrębnienia z majątku Skarbu Państwa sprywatyzowanych podmiotów w postaci spółek energetycznych, sporne urządzenia przesyłowe już były posadowione na nieruchomości pozostającej obecnie własnością wnioskodawczyni. W sprawie przed tą datą wnioskodawczyni nabyła od Skarbu Państwa przedmiotowe nieruchomości. Początek biegu terminu zasiedzenia zatem należy liczyć od daty, kiedy odrębna od Skarbu Państwa osoba prawna – wnioskodawca nabyła nieruchomości a na rzecz właściciela urządzeń przesyłowych z uwzględnieniem okresu posiadania przez Skarb Państwa a następnie przedsiębiorstwa przesyłowe. Zarzuty apelacji zatem naruszenia w tym zakresie treści art. 292 k.c. i art. 285 k.c. co części nieruchomości pozostawały uzasadnione.

Prawidłowo również w takich okolicznościach sprawy Sąd pierwszej instancji przyjął dobrą wiarę poprzedników prawnych uczestnika postępowania w chwili wejścia w posiadanie służebności odpowiadających treścią służebnościom przesyłu ale należało ją odnieść do wszystkich części działek przedmiotowych nieruchomości.

Pojęcie dobrej i złej wiary nie zostało zdefiniowane w kodeksie cywilnym powszechnie przyjmuje się, również na potrzeby art. 172 k.c., iż pozostawanie w dobrej wierze oznacza błędne jednakże uzasadnione okolicznościami przekonanie o przysługiwaniu wykonywanego prawa. Sąd Okręgowy podziela poglądy wyrażone w orzecznictwie i doktrynie, iż dobrej wiary zasiadającego nie wyłącza wiedza o prawie własności nieruchomości przysługującym osobie trzeciej, a dobra wiara występuje wówczas, gdy ingerowanie w cudzą własność w zakresie odpowiadającym służebności rozpoczęło się w okolicznościach, które usprawiedliwiały przekonanie posiadacza, że nie narusza cudzego prawa (por.

postanowienie SN z dnia 9 stycznia 2014 r., V CSK 87/13, Legalis, postanowienie SN 7 maja 2014 r. II CSK 472/13, Legalis).

Domniemanie wynikające z treści art. 7 k.c. nie zostało w tym postępowaniu obalone na co zasadnie zwracał uwagę Sąd pierwszej instancji. Należy zaznaczyć, iż wykonywanie prawa do posiadania nieruchomości w części w zakresie odpowiadającym służebności przesyłu rozpoczęło się z chwilą nabycia nieruchomości przez wnioskodawcę. Wyodrębnienie poprzednika prawnego uczestniczki postępowania ((...) S.A. w W.) ze Skarbu Państwa nastąpiło z dniem 20.07.1993r. i przekształceniem przedsiębiorstwa państwowego w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa w oparciu o ustawę o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych z dnia 13 lipca 1990 r. (Dz.U. Nr 51, poz. 298). Spółka powstała w wyniku przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego pozostawała jednoosobową spółką Skarbu Państwa i wstępowała we wszystkie prawa i obowiązki przekształconego przedsiębiorstwa (art. 8 cyt. ustawy). Bilans zamknięcia przedsiębiorstwa państwowego stawał się bilansem otwarcia spółki, przy czym suma funduszu założycielskiego i funduszu przedsiębiorstwa stawała się kapitałem własnym spółki (art. 11 cyt. ustawy). Spółka zatem przejmowała cały majątek, który pozostawał w dotychczasowym zarządzie przedsiębiorstwa państwowego, w tym linie i urządzenia przesyłowe. Należy zaznaczyć, iż wszystkie sporne urządzenia przesyłowe i linie zostały posadowione jeszcze przed 1945 r. lub w czasie kiedy właścicielem nieruchomości pozostawał Skarb Państwa. Wnioskodawca nabył nieruchomości wraz z posadowionymi na nich urządzeniami i liniami. Nie doszło zatem do sytuacji wybudowania spornych urządzeń na cudzej nieruchomości. Właściciel nieruchomości podejmował decyzję o posadowieniu na własnych nieruchomościach urządzeń przesyłowych i linii przez przedsiębiorstwo przesyłowe i inne przedsiębiorstwo państwowe.

Dwudziestoletni zatem okres liczony od nabycia nieruchomości upłynął a pozew został wniesiony w dniu 2 sierpnia 2012r. i nie przerwał biegu terminu zasiedzenia, które już nastąpiło (na podstawie art. 172 k.c. w zw. z art. 292 k.c.).

Mając powyższe na uwadze zaskarżone postanowienie zostało zmienione w zakresie zaskarżenia na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2k.p.c.

Nie zostało zmienione rozstrzygnięcie o kosztach postępowania przed Sądem pierwszej instancji z uwagi na stanowisko jakie zajmował uczestnik postępowania w toku tego postępowania. Jak zaznaczono zarzut zasiedzenia służebności przesyłu został podniesiony jedynie w stosunku do dwóch działek o nr (...) dopiero natomiast po powstaniu kosztów sądowych na rozprawie w dniu 9 marca 2016r. pełnomocnik zarzut ten rozszerzył odnośnie pozostałych działek, w zakresie w jakim korzysta nich uczestnik postępowania. Powodem zatem rozstrzygnięcia o kosztach postępowania pozostawała deklarowana w toku całego postępowania przez uczestnika postępowania wola ugodowego zakończenia sporu w pozostałym zakresie. Koszty sądowe w równym stopniu zostały zatem spowodowane przez obie strony i w dalszym ciągu zasadnym pozostaje obciążenie kosztami sądowymi obu stron, mimo rozstrzygnięcia w przedmiocie apelacji. W postępowaniu nieprocesowym, w którym interesy uczestników postępowania są sprzeczne Sąd może stosunkowo rozdzielić obowiązek zwrotu kosztów stosownie do treści art. 520 § 2 k.p.c. na tej samej podstawie zostało oparte rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego – stąd oddalenie wniosków wnioskodawcy i uczestnika postępowania o zasądzenie kosztów postępowania.

(...)